

Аб'язны тэатр апраўдоўвае сваё існаванне

Майсеневы падарункі

Ваенная хітрасць

МАЙСЕНЕВЫЯ ПАДАРУНКІ

Пад старэнькімі дахамі драўлянай Нарвы звычайна спіць цішыня. Толькі часам заграхоча матацыкл ці праімчыцца нейкая легкавая машына, або аўтобус дзяржаўнай камунікацыі выкіне са свайго трыбуха падарожных.

Ізноў брук вузенькіх вуліц атульваецца спакоем, успамінаючы сваё прошлае, калі сёняшняя вёска Нарва ганарылася тым, што была горадам Нарвай.

Вось адна з вуліц Нарвы. У перспектыве драўляныя, тыповыя для вёскі, пастарэлыя дамы. Але вуліца на гэты раз не спіць. Там, дзе яна пачынаецца — ля рынку — чалавек 20—30 з рыдлёўкамі, з вёдрамі і другімі прыладамі. Працуюць. Сярод нагружанай зямлі, каменняў і дошак абшырным прастаvугольнікам вырысоўваецца кшталт фундамента.

Падыходжу бліжэй.

— Выбачайце, — звяртаюся да працуючых людзей, — што тут будзе, што вы робіце?

Нейкі чалавек у гумовых ботах, у майцы, распрастоўвае плечы, глядзіць на мяне. Пад тоўстым слоем пылу, што прыліп да твару, бляскам сонечных праменняў зіхацяць яго, быццам знаёмыя мне, вочы.

— А-а-а, добры дзень «Ніва»! Вітаю, — весела адзываецца ён і замест адказу працягвае руку на правітанне.

Ах, так! Як жа я адразу не пазнаў?! Гэта ж добры наш супольны знаёмы, старшыня праўлення Гайнаўскага ПЗГС Кастусь Майсеня — чалавек, якога ведае кожны жыхар Гайнаўскага павета. Дык што павета! Слава аб ім дайшла ўжо аж за мяжу нашай краіны. У Гайнаўку прыязджалі ж замежныя журналісты, каб узяць ад яго інтэрв'ю аб вялікім тварэнні Гайнаўскага ПЗГС-у, аб пабудове вясковых крам. Вядома, дзе паявіцца старшыня Майсеня са сваімі людзьмі — там не паспееш агледзецца, а ўжо як грыб пасля дажджу стаіць крама... Ды якая крама! Шкло і метал. Проста жаль назваць яе вясковай. А можа і не жаль, мо' наадварот — **перш за ўсё вясковай, гэтай вёскі, якая зараз толькі што выклёўваецца ў сваім будучым кшталце.**

Прыпамінаю пачатак. Было гэта летам 1961 года. Старшыню Кастуся Майсеню сустрэў я ў вёсцы Старое Беразова.

— Запланавалі мы будаваць тут новую краму, — паінфармаваў мяне старшыня. — Трэба заахвоціць людзей, каб памаглі нам грамадскім чынам.

Дамы вёскі патаналі ўжо ў вячэрнім змроку, але жыхары Старога Беразова ўсё яшчэ не прыходзілі на назначаны сход. Быў жа гарачы перыяд палявых работ. І тады старшыня Майсеня папрасіў солтыса і мяне, каб разам пайшлі ад хаты да хаты тлумачыць сялянам, чаго ад іх патрабуе Гайнаўскі ПЗГС.

На другі дзень выпала нядзеля. Раненька, проста з першымі сонечнымі праменнямі, сустрэліся мы ізноў за вёскай на раней вызначаным месцы. Крок далей пераліvалася на ветры даспяваючае жыта. Тэхнік будаўляны вызначыў шнуркамі контур будучага будынку, размеркаваў шырыню і глыбіню фундаментаў, і людзі ўзяліся за працу. Прышло чалавек 30—40, пераважна моладзь. Адны капалі, другія пад-

(Працяг на стар. 4)

Разлажыстыя галіны старой грушы ветліва маняць адпачыць у іх цені ад спякоты жнівеньскага сонца.

Фота В. Рудчык

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 31 (388) | ГОД VIII | 4 ЖНІЎНЯ 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

АБ'ЯЗДНЫ ТЭАТР АПРАЎДОЎВАЕ СВАЁ ІСНАВАННЕ

У сваім артыкуле «Аб тэатры», змешчаным у 28 нумары «Нівы» ад 14. VII. г. г. Вера Леўчук, не адмаўляючы патрэбы існавання Беларускага дзяржаўнага тэатра, не бачыць у сучасны момант адпаведных умоў для ажыццяўлення пастановы IV З'езда БГКТ у гэтай справе. Прыводзіць яна «аргументы», якія маюць сведчыць аб нежыццёвасці, нерэальнасці гэтага вялікага мерапрыемства ў канкрэтных умовах Беласточчыны. Паклікаецца яна на вопыт Беластоцкага тэатра, сцвярджаючы між іншым, што «выяздная група (значыць упрошчаная) тэатра імя Вянгеркі з цяжкасцю выступае на павятовых сцэнах, а куды ж ужо гаварыць аб мястэчках і вёсках. Тэатр мае свае патрабаванні, свае вымогі і нічога на гэта не парадзім».

З гэтага вынікала б, што няма аб чым марыць, што нават выязная група беларускага тэатра не мае перспектыў на сваё існаванне, што яна не зможа зыйсці ніжэй павятовых гарадоў, не даедзе да беларускай вёскі.

Разважаючы вышэй сказанае, прыйшла якраз нам на думку праца вядомага ў нашай краіне аб'язднога Дзяржаўнага тэатра Мазавецкай зямлі з сядзібай у Варшаве. Звяртаемся з просьбай да дырэктара гэтага тэатра Мечыслава Маршыцкага, каб расказаў нам аб працы тэатра, якім ён кіруе. Вось што пачулі мы ад дыр. Маршыцкага.

Дзяржаўны тэатр Мазавецкай зямлі існуе ад 1 студзеня 1956 года. Мэтай яго з'яўляецца абслугоўванне гарадоў і вёсак Варшаўскага ваяводства. У тэатры працуе 40 акцёраў, якія падзяляюцца на тры выяздныя групы. Якраз такія «лёгкія і вольныя», аб якіх марыць В. Леўчук. Гэтыя невялікія тэатральныя групы даязджаюць да кожнай вёскі, у якой існуе святліца, школа ці раміза пажарнай каманды.

— А калі няма нават такіх элементарных умоў у вёсцы, што вы тады робіце? — задаем пытанне дыр. Маршыцкаму.

— Наш тэатр, — пачулі мы ў адказ, — з'яўляецца адзіным у Еўропе плаваючым тэатрам. Тэатр атрымаў да сваёй дыспазіцыі барку, на якой у летні перыяд адбываюцца спектаклі. З маленькіх прывіслянскіх вёсачак прыходзяць гледачы ў тое месца, у якім спыняецца барка на спектакль. На агульную колькасць 430 спектакляў у год, 70 спектакляў Тэатра Мазавецкай зямлі адбываецца на вадзе, на барцы. Групы Тэатра Мазавецкай зямлі ў бліжэйшыя аколіцы выязджаюць сваім транспартам на адзін дзень, вяртаючыся пасля спектакляў у Варшаву. У далейшыя мясцовасці выязджаюць на некалькі дзён, начуючы ў гасцініцах павятовых гарадоў, ці проста ў вёсках. Нашыя тэатральныя групы, — сцвярджае дыр. Маршыцкі, — надзвычай аператыўныя, яны даязджаюць да найбольш адлеглых куткоў Мазоўша. Ніводнаму з тэатраў у Польшчы (у тым таксама і імя Вянгеркі ў Беластоку), маючых выяздныя тэатральныя групы, не ўдаецца дайсці да вясковага асяроддзя. Ніжэй павятовых гарадоў яны не заглядаюць. Вось у тым нашая перавага над імі. Калі ёсць ахвота, можна знайсці ўсе магчымасці, найбольш разнастайныя формы, каб данесці мастацкае слова пад вясковую страху.

Задаем чарговае пытанне:

— З якім рэпертуарам Тэатр Мазавецкай зямлі прыходзіць у вясковае асяроддзе?

— Перасталі мы трактаваць вёску, — адказвае дыр. Маршыцкі, — як «цёмную масу», да якой трэба прыходзіць з найбольш прымітыўным матэрыялам. Пасля прэм'еры спектакля, якая адбываецца на Варшаўскай сцэне, пасля праверкі, як ён успрымаецца гледачамі горада, едзем са спектаклем у вёскі і даходзім да вываду, што найцяжэйшы драматычны твор не менш глыбока ўспрымаецца жыхарамі вёскі, як горада. Вясковае насельніцтва надта ўражлівае. Найбольш глыбока перажывае яно спектаклі з моцным драматычным ці гумарыстычным акцэнтам. А такія акцэнты маюць п'есы Славацкага, Брэхта, Шэкспіра, Кручкоўскага і іншых, уваходзячых у наш рэпертуар.

Паводле В. Леўчук сучасны тэатр перажывае крызіс. «Чаго толькі не робіць існуючы Беластоцкі тэатр, — піша В. Леўчук, — каб прыцягнуць гледачоў, а яны не ідуць.

(Працяг на стар. 5)

У СОНЕЧНЫМ КУПАННІ

Фота К. ЛЕС

ГІСТАРЫЧНЫ ДАКУМЕНТ МІРУ

У гэты раз людзей не чакала расчараванне. Пасля дзесяці дзён Маскоўскіх перагавораў 3-ох атамных дзяржаў (СССР, ЗША і Вялікабрытаніі) 25 ліпеня быў парафаваны праект дагавору аб забароне ядзерных выпрабаванняў у атмасферы, касмічнай прасторы і пад вадою.

Якія ж першыя думкі і вывады нараджае гэты дагавор?

З'яўляецца ён першым у гісторыі пасляваенных адносін рэальным мерапрыемствам, якое вядзе да затармажэння гонкі атамных і вадародных узбраенняў — гэтай найбольшай пагрозы для чалавецтва, з'яўляецца, уласна кажучы, першым дагаворам, выражаючым жаданне ўтрымання мірных адносін паміж Усходам і Захадам.

Неадкладна пасля гэтага сцвярджэння трэба дадаць, што савецка-амерыканска-брытанскі дагавор з'яўляецца вялікай перамогай савецкай палітыкі мірнага суіснавання. Гісторыя дыпламатыі мае рад фактаў, што, менавіта, Савецкі Саюз быў першай вялікай нуклеарнай дзяржавай, якая высунула пытанне аб забароне ядзерных выпрабаванняў, трактуючы гэты крок як уступ да новых мерапрыемстваў на карысць разбраення. З такой прапановай выступіў Савецкі Саюз ужо 10 мая 1955 года; пазней часта гэта рабіў у ААН, а на міжнародных канферэнцыях даваў доказы паслядоўнасці сваіх палітычных прынцыпаў.

Дасягнутае ў Маскве паразуменне трэба разглядаць з двух бакоў. Па-першае, гэты дагавор лічыцца адкрытым; г. зн. усе дзяржавы маюць магчымасць падтрымаць ініцыятыву вялікіх дзяржаў. Трэба чакаць, што дзесяткі дзяржаў прыступяць да Маскоўскага дагавору, рэзыгнуючы з уласных праграм будовы ці набыцця атамнай зброі. Такім чынам ужо сам дагавор з'яўляецца ў пэўным сэнсе бар'ерам не толькі перад ядзернымі выпрабаваннямі, але таксама і перад распаўсюджваннем гэтай грознай зброі. Кожная дзяржава, якая хацела б зараз распачаць ядзернае выпрабаванне, павінна спадзявацца калектыўнага асуджэння такога кроку, а гэта ў сваю чаргу мае агромнае палітычнае значэнне. Па-другое, Маскоўскі дагавор дае добры пачатак для далейшых дыскусій аб раззбраенні, якія несумненна неўзабаве пачнуцца. У бліжэйшы час у Маскву, каб падпісаць дагавор, прыедуць міністры замежных спраў ЗША і Вялікабрытаніі. Можна спадзявацца, што ў час сустрэчы з міністрам Грамыка не абмяжуюцца яны ўзаемнымі гратуляцыямі, але таксама распачнуць размову па новаму важнаму пытанню, якім з'яўляецца заключэнне дагавору аб ненападзенні паміж НАТО і Варшаўскім пактам. Зрэшты, падставы да такіх аптымістычных прадбачванняў даюць прамовы прэм'ера СССР М. С. Хрушчова і прэзідэнта ЗША Дж. Кенедзі, з якімі выступілі яны некалькі дзён пасля парафавання Маскоўскага дагавору.

Думаю, што можна згадзіцца з тымі заходнімі журналістамі, якія адзначаюць, што зараз «у адносінах паміж Усходам і Захадам узнік новы клімат, спрыяючы вырашэнню праблем, якіх мабыць яшчэ нядаўна не можна было вырашыць».

І хаця ахоплівае нас вялікае задавальненне, якое прыносіць Маскоўскі дагавор аб забароне ядзерных выпрабаванняў у атмасферы, касмічнай прасторы і пад вадою, то аднак нельга забываць аб існаванні ў свеце сіл незадаволеных гэтым дагаворам. Яны знаходзяцца ў Злучаных Штатах, Францыі і Заходняй Германіі. У амерыканскім сенаце існуе апазіцыя супроць Маскоўскага дагавору ў асяроддзі т. зв. цвёрдагаловых; таксама і генерал Норстад, узначальваючы НАТО, не захапляецца дагаворам. З Парыжа паступаюць весткі, што прэзідэнт дэ Голь, нягледзячы на заключэнне дагавору, не намерваецца адказацца ад уласнай «нацыянальнай нуклеарнай сілы». Калі разыходзіцца аб Бон, дык яго думку выразіў былы міністр замежных спраў ФРГ фон Брэнтана, які заявіў: «Не можам дазволіць, каб дагавор даваў да аслаблення абароны Захаду».

На нашае шчасце, — адказаў мы пану фон Брэнтана, — лёсы сучаснага свету не залежаць ад жаданняў і дазволаў Бон, нават у такой ступені, у якой у мінулым залежалі ад Берліна.

Свет, які прывітаў з вялікім прызнаннем і задавальненнем Маскоўскі дагавор як першы крок у напрамку раззбраення, чакае зараз на далейшыя намаганні вялікіх дзяржаў і верыць, што прынясуць яны станоўчыя вынікі. Наш народ таксама верыць, што добрае лета 1963 года будзе пачаткам штораз лепшага палітычнага надвор'я.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ТРАГЕДЫЯ СКОП'Е

26 ліпеня каля 5 гадзіны раніцы ў сталіцы Македоніі наступіла страшэннае землетрасенне. Эпіцэнтр землетрасення знаходзіўся ў самай сярэдзіне амаль што 200-тысячнага горада.

Скоп'е прадстаўляе сабою страшную карціну знішчэння. Землетрасенне замяніла ў грузы вялікія будынкі, вакзалы, гасцініцы, жылыя дамы, вадаправоды і г. д. Усе дагэтулашнія падлікі загінуўшых не з'яўляюцца дакладнымі.

Трагічнае землетрасенне, якое здэвастава сталіцу Македоніі, працягвалася некалькі секунд, застала жыхароў горада ў часе сну. Так, напрыклад, пад грузамі вялікай сучаснай гасцініцы загінула блізка 300 чалавек турыстаў з розных краін. Назаўтра, пасля землетрасення югаслаўская штодзённая газета «Палітыка» пісала ў спецыяльным выданні «Блізка 200 тысяч жыхароў Скоп'е прабывае на вуліцах. З усіх старон разносяцца крыкі людзей, якія жывымі пахаваныя. На кожным кроку руіны і роспач».

Югаслаўскі ўрад прызначыў мільярд дынараў на першую дапамогу жыхарам Скоп'е.

Многа землетрасенняў бывае кожны год. Успомнім найбольш катастрафальныя ў сваіх выніках землетрасенні, якія мелі месца ў апошніх гадах. 21 лютага 1963 года знішчаны горад Барка ў Лібіі. Загінула 230 чалавек. У 1960 годзе ў Агадзіры ў Мароку загінула 10 000 чалавек, у Ляр (Ірак) 1 000 асоб, у Чылі больш 5-ці тысяч чалавек. У 1958 годзе ў Пэру 1,300 чалавек. У 1957 годзе ў Курдыстане (Ірак) загінула 2 000 асоб. У 1954 годзе ў Арлеансыле (Алжыр) 1 250 асоб. У 1952 годзе на Ёнскіх астравах 600 асоб. У 1951 годзе ў Сан Сальвадары 4 000 асоб. У 1950 годзе ў Асам 1 500 чалавек. У 1949 годзе ў Эквадары загінула 6 000 асоб.

Штогод бывае на свеце блізка 1 мільёна сейсмічных уздрыгаў зямлі. Ад 100—200 уздрыгаў у год мае большае значэнне. У сярэднім штогод гіне ад землетрасенняў 20 000—30 000 чалавек. У перыядзе ад 1920 года да 1950 года загінула ад землетрасенняў 887 000 чалавек.

Горад Скоп'е быў поўнасцю знішчаны і знесены з твару зямлі ў 518 годзе да нашай эры.

Фрагмент горада Скоп'е — сталіцы Македоніі перад землетрасеннем.

ВЕСТКІ З НАШАЙ КРАІНЫ

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЛОЎНАГА БЮРО СТАТЫСТЫКІ

Галоўнае бюро статыстыкі апублікавала 30 ліпеня паведамленне выканання дзяржаўнага плана за 1-е паўгоддзе 1963 года. З гэтага паведамлення вынікае, што ўзрасла прадукцыя прамысловасці на 3,3 працэнт у параўнанні з першым паўгоддзем мінулага года.

Пагалоўе была паводле чырвенькага спісу па большылася на 2,5%.

Для пачатковых і ліцэальных школ у першым паўгоддзі праказана 378 лекцыйных залаў.

Краіна наша налічвае зараз 30,7 мільёнаў чалавек. У гарадах жыве 15 мільёнаў чалавек, а на вёсцы — 15,7 мільёнаў.

Пачатковыя школы закончыла каля 576 тысяч вучняў, прафесіяльныя школы — 203,9 тысяч, агульнаадукацыйныя ліцэі — 43 тыс. і вышэйшыя школы закончыла 12 тысяч асоб.

3,5 МІЛЬЯРДА

На грамадскі фонд адбудовы краіны і сталіцы ў першым паўгоддзі жыхары ўсёй нашай краіны пераказалі 320 мільёнаў злотых. У гэтай галіне найлепш са сваіх абавязкаў вывязваюцца ваяводствы Лодзкае, Апольскае, Беластоцкае і Катавіцкае. Наогул ад пачатку акцыі грамадскага фонду адбудовы сталіцы да 30 чэрвеня сабрана больш як 3 мільярды 551 мільён зл.

ШТЭПСЕЛЬ І ТАРАПУНЬКА

Па запрашэнню Галоўнага праўлення таварыства польска-савецкай дружбы, у нашай краіне выступала з канцэртамі Кіеўская эстрада са Штэпселем і Тарапунькаю. Дала яна 44 канцэрты. 30 ліпеня з двума апошнімі канцэртамі з вялікай паспяховасцю савецкія артысты выступілі ў Беластоку.

На пачатку дванаццатай гадзіны ночы за квартал ад дому, дзе цяпер знаходзіўся Шуберт, спынілася легкавая машына. З яе выскачыў сабака, затым вылезлі Торп і яшчэ трое супрацоўнікаў абвера. Яны бясшумна абыйшлі і агледзелі дом звонку. Двое сталі пад вокнамі, Торп і трэці афіцэр падыйшлі да дзвярэй. З імі быў і сабака.

Торп паспрабаваў адчыніць дзверы адмычкай. Гэта не ўдалося. Тады ён пастукаў. На стук не адказалі. Торп зноў пастукаў, але з тым жа вынікам. Сабака, якога трымаў на павадку спадарожнік Торпа, раптам напружыўся, забрахаў. Торп зразумеў: за дзвярыма нехта ёсць.

207

— Адчыніце, — сказаў Торп.

Дом маўчаў.

Тады на дзверы налеглі. З-за іх раздаўся выстрал. Куля прабіла тоўстую дошку і апякла плячо Торпа.

Афіцэры, якія сталі ля вокан, выбілі шыбы, каб улезці ў дом. Але за шыбамі аказаліся аканіцы. І адтуль таксама загрымелі выстралы.

У доме быў толькі Шуберт. З двума пісталетамі ў руках перабягаў ён з пакою ў пярэдні і назад, трымаючы пад абстрэлам дзверы і вокны. Ён быў цэлы, у яго было некалькі запасных абоймаў з патронамі, але ён разумеў, што апынуўся ў пастцы, і ўсё, што яму застаецца — гэта чым найдаражэй прадаць сваё жыццё.

— Здавайцеся, — крыкнуў Торп. — Кіньце зброю, выходзьце, і я гарантую вам жыццё!

Шуберт у адказ выстраліў. За дзвярыма раздаўся енк, шум падаючага цела.

Торп адцягнуў раненага ўбок.

— Ламіце аканіцу, — загадаў ён супрацоўнікам абвера. — Ламіце, і мы пашлем да яго госця!

Пры гэтым ён паказаў на аўчарку. Афіцэры прынеслі вялікі камень, разгойдалі, швырнулі ў акно. Аканіца з трэскам адчынілася. І тут у акно скочыў сабака.

У доме пачуўся шум барацьбы, выццё, выстрал.

208

Адзін з афіцэраў улез на падаконнік. З дому зноў выстралілі, гітлеравец вываліўся навонкі, ранены ў плячо.

Стычка працягвалася. Цяпер Шуберту было туга. Нападзенне сабакі аказалася нечаканым. Аўчарка скочыла яму на грудзі, і ён ледзь паспеў абараніць рукой горла. Клыкі сабакі пракусілі плячо. Пса ён забіў, але рука павісла — відавочна, было пашкоджана сухажылле.

І ўсё ж Шуберт абараняўся.

(Працяг на стар. 4)

209

Ваенная хітрасць

РЫГОР ЛЯСУН

(З УСПАМІНАЎ СТАРОГА САЛДАТА)

Наша рота спынілася ў пустой, толькі што ачышчанай ад немцаў, вёсцы. Жыхары яе сядзелі ў лесе і чакалі зручнага моманту, каб вярнуцца ў свае сялібы. Застаўся толькі адзін гаспадар. Не здолеў ён вывезці ў лес усіх сваіх пажыткаў і вырашыў пільнаваць іх на месцы.

Хата гэтага гаспадара стаяла блізка дарогі і была прасторнай. У ёй і пасяліўся штаб роты.

Штабісты, да якіх, як сувязны, залічваўся і я, завіхаліся пры ўладкаванні новай стаянкі. Памагала нам дачка гаспадара, пульхненькая, кірпатая Марыся. Была гэта надзвычай даверлівая дзяўчына. І хіба таму, калі мы закончылі сваю работу, апынулася яна ў цэнтры нашай увагі.

Адны напрашваліся дроў прынесці, другія — схадзіць за вадой, трэція проста расказвалі анекдоты. Адзін я маўчаў.

Мая маўклівая прысутнасць відаць нервавала дзяўчыну, яна пачала мяне выразна какетаваць, а калі развітваліся, спытала:

— Чаму вы такі сумны?

— Вайна, — бездапаможна тлумачыў я.

Марыся паціснула толькі плячыма.

Пакінулі мы яе і выйшлі з хаты.

На дварэ стаяў цёплы ліпеньскі вечар. Па калдобістым вясковым бруку грукаталі фурманкі, наладаваныя розным сялянскім дабром. Вярталіся ўцекачы.

Сержант Капач адклікаў мяне ўбок і сказаў:

— Не ўлазь у дарогу!

— Ты здурэў?!

— Спыніць гутарку. Ведаем мы такіх...

Якіх — не даказаў, але і так вымусіў ад мяне слова, што заляцацца да Марысі не буду. Ці ж выпадала з-за дзяўчыны настройваць супроць сябе не так ужо малы ў маштабах роты чын? Ды пры Капачу, які ў залётніцтве праяўляў вялікі талент, я і так не меў ніякіх шанцаў.

Раптам усё ўскладнілася. Раніцай прыйшоў загад размясціць узводы па акрузе. Намячалася прачоска тутэйшых лясоў.

Да аднаго з узводаў прымацавалі сержанта Капача. Ён хадзіў сам не свой. І мучыла яго не столькі разлука з Марысяй, колькі тое, што заставаўся на месцы я.

— Сцерва! — пагразіў ён мне кулаком, калі я спрабаваў жартаваць. — Трапіш у мае рукі — не прасі літасці.

Але падвяргнуцца сержантаваму гневу не давялося. Якраз у той час, калі я збіраўся наведаць Марысю, выклікаў мяне камандзір роты. Я неадкладна з'явіўся і адрапартаваў:

— Сувязны роты прыбыў па вашаму выкліку!

Сёння, як ніколі, выглядаў я дысцыплінаваным салдатам. Рукі ў мяне былі па швах і гімнасцёрка зашпілена на апошні гузік.

Мой нештадзённы выгляд здзівіў камандзіра. Ён з цікавасцю ўзіраўся на мяне. Яго губы склаліся ў ветлівую ўсмешку. Сцяміўшы, камандзір змяніўся на твары. Пачаў яхідна ўсміхацца, а вочы яго гаварылі: «Не цешся сваімі ўдачамі, аб іх вырашаю я».

Але сказаў:

— Вось што: узяць у пісара паперы і даставіць узводам. Ясна?

— Ясна, таварыш камандзір роты, — адказаў я па ўставу. — Дазволіце ісці?

— Ідзіце, — адказаў у тон мне камандзір, але калі я, зрабіўшы на абцасе паўзварот, накіраваўся да дзвярэй, спыніў ён мяне і, адкінуўшы службовую форму, параіў:

— Глядзі, каб не напароўся на каго. Немцы ў аколіцы. Помні пра заданне.

«Заданне» — іранізаваў у думках я начальніка, пакідаючы яго хату.

У маім распараджэнні былі тры віды транспарту: двухножны, двухколавы і верхавы. Ісці пяшком нанач я не выяўляў найменшай ахвоты. Панскі тарантас з эпохі цара Гароха, не выклікаў зноў асаблівага даверу. Тады заставалася ехаць верхам. Гэта нават было мне па душы. Я разважаў:

«Калі ноччу ідзеш адзін па лесе, у цябе складаецца прыкрае ўражанне бяссілля. Калі едзеш на павозцы — ты — спутаны ёю. А сядзь толькі ў сядло, адразу адчуеш усю чалавечую магутнасць: ты і конь — адзінае арганічнае цэлае».

У той час любіў я коні, і, бадзёра напяваючы «Эх, вы коні, вы, коні сцяпныя», пайшоў да конюхаў. Што спяваецца не «сцяпныя», толькі «стальныя» даведаўся я потым, а пакуль іншых коней не прызнаваў.

Я быў вельмі засмучаны, калі мне сказалі, што мой любімчык Фарсун у выездзе. У хляве былі коні хворыя і заезджаны Лысы.

На бязрыб'і і рак рыба. Прыбраў я Лысага кавалерыйскімі прыладамі, захапіў у штабе паперы, павесіў на грудзі аўтамат і замацаваўся ў сядле.

Тут мая тэорыя арганічнага адзінства пацярпела бязлітасны крах. Стары, выслужаны конь апусціў маркотна мызу і ўтаропіў памутнелы зрок у зямлю. Здавалася, вось-вось ён упадзе.

Для паўнаты карціны трэба дадаць, што Лысы быў мізэрнага росту і мае доўгія ногі ледзь не датыкалі яго капыт.

Усё ж такі вырашыў я ехаць верхам. Тым больш, што Лысы пачаў праяўляць ахвоту да жыцця. Калі я тузануў яго павадамі, ён падняў галаву і нават пабег трушком. Праўда, трух гэты быў своеасаблівы: конь раўнамерна, пасля двух-трох крокаў, спатыкаўся. Я вельмі прагнуў спыніць гэту дэманстрацыю верхавой язды і зараз жа за варотамі, як толькі скрыўся ад вачэй конюхаў, перайшоў у маршавую паставу.

«Эх, ты, гора маё!» — думаў я, лаючы народнымі шадэўрамі і каня, і камандзіра, і салдацкае жыццё.

Але гора толькі набліжалася.

Сярод поля, калі размяшчэнне засталося далёка ззаду і наступаючы вечар падуў халодным дыханнем, мой рысак перастаў падпарадкоўвацца. Упёршыся ілбом у дарогу, ён прагна смактаў ноздрамі сыры пах зямлі.

Не памаглі ні ласкавыя просьбы, ні дубінка, якую я прыдбаў па дарозе. Лысы стаяў непарушна.

Я злез з каня і пачаў разважаць.

«Кінуць гэтае падла і далей ісці пяшком», — мільганула збаўчая думка. Але толькі мільганула: перад вачыма з'явіліся суровыя параграфы ваеннага закона і загналі яе ў цёмныя далі.

Адыйшоў я ўбок, сеў ля рова і скрунуў цыгарку.

«Хто каго!» — вырашыў.

На небасхіле віднеўся лес. Яго я павінен сёння прайсці навылет. А да лесу яшчэ некалькі кіламетраў. Не паспею да змроку. Успомніў, што днём гэты адрэзак дарогі прастрэльваўся немцамі.

«Што ж, так нават будзе бяспечней. Адпачнем, а сцямнее — рушым далей».

Але Лысы, відавочна, быў іншай думкі. Ён, скубаючы астаўшыміся зубамі прыдарожную траву, павярнуўся назад і пачаў памалу перасоўвацца ў бок, адкуль мы прыехалі.

«А калі б, на самай справе, вярнуцца ў размяшчэнне?.. Не, сябры высмеюць... Ды й «загад камандзіра — закон салдату!».

Устаў я, падыйшоў да каня, пагладзіў яго па сухім хрыбце, узяў за цуглі, павярнуў назад і, не адчуваючы супраціўлення, павёў па дарозе. Сядаць на Лысага баяўся, каб той зноў не пачаў баставаць. Быў задаволены, што паражняком ідзе.

Дабраліся мы да лесу ўжо ў поцемках. Ад дрэў нясло прэлым мохам і панурай цішынёй. Лысы спыніўся. Калі я наблізіўся да яго, ён палажыў мне на плячо свае храпы і дружалюбна залыпаў сумнымі вачыма. Я зразумеў, паміж намі заключана перамір'е.

Цяпер, без пытання, сеў я ў сядло і даў поўную волю каню. Кіраваць ім не было ніякага сэнсу: я не бачыў дарогі.

З'явіўся месяц. Лес прыняў іншы выгляд.

Я пачаў кідаць па баках трывожныя позіркі і нацэльваў свой аўтамат на сустрэчныя карчы. Мне здавалася, што некаторыя з іх рухаліся і я гатовы быў у любую хвіліну націснуць на спуск. У сваю чаргу я таксама чакаў выстралу. Мне стала ўсё роўна, адкуль ён будзе. Я толькі хацеў, каб гэта наступіла чым хутчэй.

А карчы рухаліся. І ніводнага гуку, найменшага шораху.

Раптам пачаў я лавіць нейкі дзіўны голас. Крык, не крык! Плач, не плач! Лес напаўняўся чалавечым шумам. Я напружваў слых, але нічога не мог разабраць.

Нарэшце шум пачаў збівацца ў моўныя камкі і мне ўдалося адрозніць паасобныя словы. Гэта была нейкая каманда. З кожнай мінутай яна расла і выразнела.

— Ле-вым флан-гам заходзі! — неслася здалёк.

І больш нічога. Каманда, перапынак і зноў каманда. Хоць бы галінка трэснула. Складалася ўражанне, што набліжаецца сам голас. Ніякіх прыкмет зямнога руху.

Я вырашыў таксама не рухацца. Зашыўся з канём у густыя карчы і пачаў бяздзейсна чакаць на суджаныя лёсам выпадкі.

А яны былі побач. Ахрыпелы голас, здавалася, вісеў ужо над табою.

Урэшце, метраў трыццаць ад мяне вываліўся на дарогу нейкі жывы клубок.

Яшчэ крыху, і я пазнаў: сержант Капач!

Ішоў басанож. Боты нёс у руках.

Уся напружанасць лопнула і я разрагатаўся на ўвесь лес.

Капач акамянеў.

— Вольна, сержант Капач! — сказаў я, выбіраючыся з карчоў.

Капач, апамятаўся, змяніў перапалох марсавым настроем і працадзіў скрозь зубы:

(Працяг на стар. 7)

ЮРКА ЗУБРЫЦКІ

ЗМАГАРЫ

Плыве карабль, і мы не думаем,
Што ён нядаўна ўвесь дрыжаў.
І не ахвота нам займацца трумамі,
Пакуль бакоў іх не праесць іржа.

Салодкім сном, лухтой напоўнены
У падзеі хочам увайсці.
За месца ў іх свае спакойны мы,
Хоць бестурботны у жыцці.

Праз мёртвы зыб, пад сцягам-саванам
У свет пустынны мы брыдзем.
Не варты мы людскога слова нат',
Калі ўцякаем ад людзей.

● ● ●

САКРАТ ЯНОВІЧ

ДОЧАНЬКА

Прыбяры, дочанька, хату, бо я, старая, змарылася. Пасяджу на лаве, няхай ногі адпачынуць. Буду вячэру гатаваць, каб бацька не сварыўся ад малацьбы прышоўшы. Падлі, дочанька, кветкі, бо павялі яны і без пары пасохнуць. Падарыла іх мне бабуля твая, калі я замуж выходзіла. Цвітуць вось кожнае лета колерамі харошымі. Падмяці, дочанька, сенцы, бо ж, глянь, Сяргеевы Юрак ідзе і мо' да нас зойдзе? Стройны які вырас ён, хоць у сваты выпраўляй зараз...

Куды бяжыш, дочанька? Вазьмі хустку, накінь на плечы, каб не прамерзла на вуліцы ветранай... Я сама ўжо як — небудзь прыбяру хату.

Да 1000-годдзя Польскай дзяржавы

На братняй магіле

100 год таму Беласточчына была тым раёнам краіны, у якім, бадай што, найдаўжэй утрымоўваліся адважныя патрыёты, паўстаўшыя супроць царскага прыгнёту, за нацыянальную незалежнасць.

Змагаліся яны на смерць і жыццё. Помнікамі іх геройства з'яўляюцца курганы братніх магіл. Вось калі ад шашы, што вядзе з Бельска ў Сямяцічы, павярнуць у ПГР Вандалін — непадалёк вёскі Выганова на скрыжаванні дарог стаіць аграмадны помнік. Спакойна тут і ціха. Толькі лес безупынна шуміць сваю песню. Калі станеш ля помніка і ўслухаешся ў гоман старых дрэў, думкі самавольна ляцяць у гэтыя адлеглыя гады, а сэрца напаўняецца захапленнем для тых, што мелі адвагу ўзняцца на геранчныя подзвігі і памерці ў няроўнай барацьбе.

Помнік гэты 37 год таму — 20. VI. 1926 года — паставіла моладзь з вёскі Любейкі (цяпер Сямяціцкі павет).

У Любейках існаваў тады Людовы тэатр. Даход з пастановак п'ес моладзь Любеек і прызначыла на пабудову помніка. Яго паставілі на братняй магіле паўстанцаў.

Тэкст і фота **В. РУДЧЫК**

Працаўнікі Гайнаўскага ПЗГС за грамадскай працай пры пабудове гандлёвага павільёна ў Нарве. Першы з левай старшыня ПЗГС-у Кастусь Майсеня.

МАЙСЕНЕВЫЯ ПАДАРУНКІ

(Працяг са стар. 1)

возілі каменне. Мы таксама не засталіся пасіўнымі наглядальнікамі. Пазычылі рыдлёўкі і супольна з жыхарамі Старога Беразова выконвалі сваю цаглінку грамадскага чыну.

Быў гэта пачатак пабудовы адной з дзевяці першых крамаў. Такога чагосьці ў ваяводстве дагэтуль яшчэ не было. Мала хто верыў Кастусю Майсені, калі ён з вялікім перакананнем сцвярджаў, што за год сяляне пойдуць за таварамі ў гэтыя крамы. Сумненні скептыкаў хутка апровергла рэчаіснасць. За месяц — два выраслі фундаменты, а потым зрубы, а потым... Потым пачалася пабудова ўжо 26-ці, сарака, пяцідзесяці крамаў. Лік гэты пастаянна павялічваўся. Цяпер ён даходзіць да сотні. 93 вясковыя крамы — мэта, да якой ужо прыбліжаецца Гайнаўскі ПЗГС. Яны поўнасцю пакрываюць запатрабаванні вясковага гандлю ў Гайнаўскім павеце, яны карэнна адноўляць метады і культуру вясковага гандлю, прыбліжаючы яго да патрэб сучаснасці.

За гэтымі лікамі крыецца грамадная праца выкананая ў так кароткім перыядзе часу. Дзесяткі, сотні напружаных гадзін, якія старшыня Майсеня правёў сярод сялян, якія супольна з імі і калектывам працаўнікоў ПЗГС-у прамахаў рыдлёўкай на ўсё новых плошчах пабудовы вясковых крамаў.

Проста задзіўляе арганізатарская ініцыятыва і энергія Кастуся Майсені. Не адна ж пабудова не абышлася без яго актыўнага ўдзелу ў яе рэалізацыі. Апрача нармальнага штодзённага кіравання ўсебаковай, пастаянна развіваючайся дзейнасцю так вялікай установы як ПЗГС, ён знаходзіў час і на гэта. Ды ў дадатку ў між часе завочна вывучае эканомію.

Прыклад Гайнаўскага ПЗГС-у аказаўся вельмі заразлівы. Яго вопыт паспешліва выкарысталі ў Манецкім, Лапскім, Сямяціцкім і ў другіх паветах.

Гляджу на людзей, якія мітусяцца за працай сярод проставугольнага кшталту фундаментаў. Людзі розныя па ўзросту і прафесіі. Гэта відаць па іх тварах. Прыехалі з Гайнаўкі сюды — у Нарву, каб выконваць абавязацельствы, узятыя на сябе для адзначэння Першамая. Кожны працаўнік абавязаўся тады перапрацаваць па чатыры дні пры пабудове вясковых крамаў. Амаль усе яны маюць ужо за сабой выкананне сваіх абавязацельстваў. Працуюць зрэшты не толькі працаўнікі ПЗГС-у. Вось Ліда і Вітальд Лаеўскія. Яна працуе ў ПЗГС, а ён з'яўляецца главбухгалтарам прадпрыемства «Гаймаклес». На іх конце ўжо 6 дзён працы пры пабудове крам Толькі ж працавалі Мар'я і Генрых Кавальскія. Муж Мар і настаўнік. А вось дырэктар Гайнаўскага прадпрыемства ляснога транспарту, Веслаў Пухальскі. Сваё дырэктарскае пяро замяняе на рыдлёўку ўжо 8-мы раз. Па 6-8 дзён пры пабудове крам працавалі грамадска таксама: Мар'я Баравік, Ядвіга Букс, Ян Ендрас, Анатоль Кабаць, Уладзімір Кардаш і другія. Гэта толькі ў месяцы маі. Пасля службовых гадзін сядалі ў самаход і ехалі на плошчу будовы. У час аднаго з такіх выездаў сустрэў я іх у Нарве.

Сорам толькі прызнацца, што сярод іх, апрача працаўнікоў нараўскага ГС-у, не было ані аднаго жыхара Нарвы. Ці ж часу не мелі? Былі чым другім заняты? Мо' і так. Але група здаровых юнакоў — нараўчан бясчынна стаяла побач, абапершыся аб плот, не чуллівыя нават на заклікі прыгожых дзяўчат, якія прасілі памагчы ім насіць каменне. Юнакі стаялі і захапляліся мітуснёй працуючых. За год, калі крамы гасцінна адкрыюць дзверы, напэўна прыдуць і яны нешта тут купіць. То ж Гайнаўскі ПЗГС і яго працаўнікі між іншым і для іх у адной толькі Нарве будуюць два гандлёвыя павільёны, у якіх памесціцца 8 крам. Ці і тады не адчуюць яны сораму, што прышлі на гатовае?

В. РУДЧЫК

Зразумела, выгадней паглядзець, як другія працуюць. Несумненна так думаюць вось гэтыя юнакі-нараўчане. Толькі ці не сорамна будзе карыстацца потым плёнам чужой працы? Фота аўтара.

ЗРАБІЛІ ТРУСКАЛКАВЫЯ ІНТАРЭСЫ

Так называюць мясцовыя сяляне тых гаспадароў, якія ў бягучым годзе дачакаліся са сваіх закантрактаваных палеткаў першых трускалак. Трэба аднак адразу заўважыць, што акрэсленне трускалкавыя «інтарэсы» не мае нічога супольнага з неўчцівасцю, але проста з вялікім даходам, які можа атрымоўваць кожны селянін, калі захоча папрацаваць на плантацыі.

У сувязі з тым, што трускалкавы перыяд ужо скончыўся і шмат сялян цікавіцца ўмовамі ўправы гэтай высокадахадовай расліны, прывядзем некалькі фактаў і парад.

Трускалкі «мужынкі» культываваліся ў вёсках паўднёва - ўсходняй Беласточчыны ўжо дзесяткі год таму назад дзеля пакрыцця мясцовых патрэб. Але гэтыя рынкі былі малахлонныя. У 1961 годзе паявіліся магчымасці экспартавання трускалак у Заходнюю Еўропу. Справай занялася Хлодня Складова ў Беластоку. Вырашана было распаўсюджваць толькі дзве культуры трускалкі і смародзіну. Аднак у даходнасць гэтых культур сяляне не верылі. Трэба было правесці выясняльную працу, каб знайсці першых плантатараў. У кожнай сям'і таксама не абышлося без спрэчак, але ў дзвюх пунктах: Новым Стойле, Сакольскага пав. і Міневічах, Беластоцкага павета знайшлося па некалькі больш рашучых сялян і залажылі невялікія плантацыі (0,25—0.30 га). Умовы кантрактавання былі вельмі добрыя. ГС-ы прыдзялялі пазычку на 3—4 гады, за якую Хлодня дастарчала трускалкавыя флянсы па 0,60 зл. за штуку. Кантрактатар умаўляўся звярнуць пажычку трускалкамі па цане нат' у паўтара раза вышэйшай чым рынечная. Цудоўныя варункі. Найлепшай адменай аказалася фаварытка (зенга-зенгана), якая пасля так суровай зімы не толькі не вымерзла, але дала высокі ўраджай. З аднаго гектара сярэднеўраджайнай глебы сабрана ў гэтым годзе каля 10 тон трускалак! Хлодня забяспечыла ў апакаванне і транспарт. Былі гаспадары, якія атрымалі па 50 тысяч злотых даходу. А што з трускалкамі робіць Хлодня Складова? Замарожвае і адпраўляе ў Швецыю, Канаду, ЗША, у Заходнюю Еўропу, памнажаючы дзяржаве цэнныя дэвізы.

Добра, а мо' на будучыя гады патрэбы зменяцца?

Галоўны бухгалтар Язэп Дмахоўскі адказаў, што мы не задаволены з некалькіх дзесяткаў тон трускалак. Ствараюцца, проста, неабмежаваныя магчымасці экспарту іх з Беласточчыны, а што за тым ідзе пашырэння кантрактацыі трускалак.

Значыць — карыстайма з аказіі і рабем трускалкавыя «інтарэсы».

(ую)

(Працяг са стар. 2)

Недзе далёка пачуўся нізкі працяглы гудок. Шуберт пазнаў голас «Ганса Бемера». Прайшла мінута, другая, а сірэна гудзела безупынна. Так магло быць толькі ў адным выпадку — пры паветранай трывозе. А сігналам паветранай трывогі і павінна была пачацца аперацыя па ўзрыву завода. Значыць, Крыгер і іншыя дзейнічаюць!

Шуберт падбадзёрыўся. Не, яшчэ не ўсё страчана. Аказваецца, да іх не дабраліся.

— Пратрымаць яшчэ паўгадзіны, — шаптаў ён, пасылаючы кулю ў акно, дзе мільгануў чыйсці цень, — хоць бы паўгадзіны!

Пачуўся сігнал паліцэйскага аўтамабілю. Фашыстам прыбыло падмацаванне. Цяпер Шуберт не мог стрымліваць праціўніка і ля дзвярэй, і ля вокан. Ён скочыў па лесвіцы ў мансарду, лёг на падлогу ля ўваходу, выставіў скрозь поручні лесвіцы ствол пісталета.

Ён чуў, як рухнулі ўваходныя дзверы і ў доме раздаўся тупат. Вось унізе на лесвіцы мільганула чыесьці плячо. Шуберт дакладна прыцэліўся, націснуў на спуск. Выстралу не было. Ён схапіў другі пісталет, накіраваў у чалавека, які вялікімі скачкамі ўзбягаў па сходах. Выстрал — і чалавек, пераваліўшыся цераз поручні, рухнуў уніз.

— Яшчэ крыху, — шаптаў Шуберт. — Яшчэ некалькі мінут!..

210

І ён дачакаўся. На секунду ў вокнах стала ясна: у далечыні грымнуў узрыў.

— Нарэшце! — Шуберт глыбока ўздыхнуў, выпрастаўся.

Зноў загрукалі крокі на лесвіцы. Цяпер на верх спяшалі двое. Ён падняў пісталет. Ён ведаў: у ствале апошні патрон. І — выстраліў сабе ў галаву.

Гэтай жа ноччу людзі абвера наляцелі на Шталекера. Але дом быў пусты.

Трэцяя група контрразведчыкаў дарэмна шукала Трафіма Кныша і пяцерых палонных.

Моцны атрад паліцыі і пажарнікі мітусіліся навокал палыхаючых цэхаў завода «Ганс Бемер». За імі натоўпам стаялі рабочыя, якія вярнуліся з бомбасховішча.

Глыбокай ноччу ў абверы стала вядома яшчэ аб адным здарэнні. З лагера ваеннапалонных паведамілі, што асведаміцель Цюпа знойдзены мёртвым.

(Працяг за тыдзень)

211

НЕЗВЫЧАЙНАЯ СУСТРЭЧА

У цёмным калідорчыку будынка Мейскай рады нарадовай у Саколцы прыкмеціў я старэнькага мужчыну, які, абапёршыся на кіёчку, пазіраў на жалезную штангу і аграмадны замок пры дзвярах Аддзела Беларускага таварыства.

— Як гэта добра, што вы прыйшлі, я тут на вас ужо доўга чакаю, — адазваўся дзядуля, углядзеўшы, што я таксама спыніўся ля замкнутых дзвярэй.

— На жаль, я не маю ключа, я тут не працую, неўзабаве павінен прыйсці інструктар, — адказаў я раптоўна пасмутнеўшаму незнаёмаму.

Стоячы тут хвіліну, прыглядзеўся бліжэй субяседніку. На галаве меў кругленькую, выцвіўшую на сонцы, з маленькім казырочкам, шапку, з-пад якой выплывалі пасмы сівых, пажаўцеўшых ужо ад старасці валос. Валасы, апіраючыся аб прыгорбленыя плечы і каўнер паношанага, прагумаванага плашча, падвіваліся ўверх, быццам бы пазакручваў іх цырульнік сваімі вопытнымі рукамі. З-пад казырка сплывалі валасы па шчоках і апускаліся на запалыя грудзі ў выглядзе доўгай барады. Падкошаныя ў каленях ногі хаваліся ў шырокіх халявах старых ботаў.

Неўзабаве паявіўся інструктар, скрыгануў ключ у замку, адвалілася штанга, адчыніліся са скрыпам дзверы. Увайшлі мы да маленькага, з закратаваным акенцам і прагніўшай падлогай, пакойчыка. Пісьмовы стол з параскіданымі на ім часопісамі, старая бібліятэчная шафа, некалькі крэслаў, узоры беларускай народнай вышыўкі на сценах — гэта ўсё абсталяванне памяшкання Аддзела БГКТ у Саколцы.

Дзядуля цяжка апусціўся на крэсла і раптоўна закашляўся.

— Ох, гэты кашаль замучыць мяне, — адазваўся ён пасля некалькіх хвілін, ловячы адкрытымі вуснамі паветра. — Старасць не радасць, задыхаюся, відавочна недоўга ўжо мне давядзецца пажыць, — закончыў ён, цяжка ўздыхнуўшы.

— Колькі вам дзедка год? — запытаў я.

— Дык адгадайце, даражэнькі, — адказаў дзядуля, лагодна ўсміхаючыся.

— Мо' восемдзесят?

— Ох, даражэнькі, калі мне было восемдзесят год, я адчуваў сябе зусім добра. Ды і цяпер не магу спакойна сядзець у хаце. Вось бачыце, прыехаў я з суседам у Саколку, каб тут у вас дастаць нешта пачытаць у сваёй роднай мове. А мо' маеце «Дудку беларускую» ці «Смык беларускі». Чытаў я гэтыя зборнікі вершаў яшчэ ў мінулае стагоддзе, не памятаю нават іх аўтара, засталіся аднак у маёй памяці такія прыгожыя радкі:

«Кепска ж мая хатка,
падваліна згніла
І дымна і зімна, а мне
яна міла.
Не буду мяняцца, хоць
бы і на замкі,
Калок свой мілейшы,
як чужыя клямкі».

— Гэтыя словы, — працягваў дзядуля, — нагадваюць мне маю старэнькую хатку, у якой я адзінока пражыў жыццё і дачакаўся глыбокай старасці.

Узіраючыся ў маршчыністы твар дзядулі, у яго глыбока ўпаўшыя, памутнелыя вочы, ніяк не мог я разгадаць, колькі старэнькаму можа быць гадоў. Непакоіла мяне гэтае пытанне, з якім я ізноў звярнуўся да дзядулі.

— Колькі мне год? Даражэнькі, не адгадаеце.

Тут дзядуля сваю касцістую, жоўтую, як воск, руку сунуў у кішэню штаноў, адкуль выняў футляр для акуляраў, адчыніў яго, выцягнуў нейкую пісульку і падаў мне.

— Вось — чытайце.

Была гэта выразаная з «Нівы» інфармацыя, якую дзядуля насіў з сабою, быццам нейкі талісман. У інфармацыі сцвярджалася, што ён, Вінцук Захарка, з'яўляецца найстарэйшым чалавекам на Сакольшчыне. На маё здзіўленне, што дзядулі ўжо 98 год, а ён яшчэ даволі бадзёры, дзядуля парыўся ў партфелю і выняў адтуль пашпарт, у якім прачытаў я персанальныя даныя, што Вінцук Захарка нарадзіўся ў 1865 годзе ў вёсцы Залессе ў Сакольскім павеце.

З далейшай нашай размовы я пераканаўся, што дзядуля не пражыў дарма свайго жыцця. Ён прымаў актыўны ўдзел у рэвалюцыі 1905 года. Быў членам левай ППС, вёў агітацыйную працу сярод сялянства, у гады санацыі пагражала яму зняволенне ў Картуз-Бярозе. Мой цікавы размоўца паказаў яшчэ адзін дакумент, з якога вынікала, што за сваю рэвалюцыйную дзейнасць пастановай Рады Дзяржавы ад 5 чэрвеня 1957 года Вінцук Захарка атрымаў ордэн штандар Працы ІІ класа.

— Вось бачыце, — сказаў усміхаючыся дзядуля, — на старыя гады здзейсніліся мае мары. Наша народная ўлада належна ацэньвае людзей, не памінула яна і мяне, адзінокага, дажываючага ўжо свой век старэчу.

Пацікавіўся я бліжэй жыццём дзядулі. Расказаў ён мне, што крыўда яму не дзеецца. Атрымоўвае пенсію ад дзяржавы. Мае кароўку, якую гадуюць суседзі за карыстанне з яго невялікай гаспадаркі.

Прыслухоўваючыся да нашай размовы, інструктар Аддзела палажыў на стале перад дзядуляй кніжныя выданні БГКТ.

— Вось гэта можаце ўзяць, — сказаў ён.

Дзядуля выбраў дзве танчэйшыя кніжачкі, сунуў іх у кішэню, а апошнія звярнуў назад.

— Не магу я браць усіх, — адазваўся, — мо' неўзабаве памру і кніжкі змарнуюцца. Няхай таксама чытаюць іншыя. Калі прачытаю, дык яшчэ да вас прыеду.

На развітанне пажадаў я дзядулі сто год жыцця. І тут жа прыкусіў язык. А мо' дзядуля абразіўся? Прынамсі сто пяцьдзесят год жыцця жадаю вам — паправіўся я.

— Не, даражэнькі, — уздыхнуўшы, адазваўся дзядуля. — Цяжка хіба будзе дацягнуць да сотні, няма ўжо здароўя, сілы ўцякаюць, жыццё гасне, быццам сонейка заходзіць.

— Жадаю вам тады добрага здароўя, а гэта самае галоўнае, — сказаў я на развітанне.

Дзядуля падзякаваў і павольна вышаў з пакойчыка.

В. Ш.

«Баллядына» Ю. Славацкага на вясковай сцэне.

Фота З. Левандоўскі

АБ'ЯЗДНЫ ТЭАТР АПРАЎДОЎВАЕ СВАЁ ІСНАВАННЕ

(Працяг са. стар. 1)

Бо фільмы, бо радыё, бо тэлевізія, дзе можна седзячы на ложку ў хаце пабачыць любую п'есу».

НА ЗДЫМКУ: плаваючы Дзяржаўны тэатр Мазавецкай зямлі.

Фота Р. Бранярэк

Гэтае непакоячае пытанне задаем дыр. Маршыцкаму.

— Тэлебачанне, — сцвярджае ён, — з'яўляецца свайго роду канкурэнтам тэатра. Аднак няма тут трагедыі. Калі ў першы момант пасля купілі тэлевізара нашыя былыя гледачы сядзяць каля тэлевізійнага экрана, хутка яны ізноў шукаюць непасрэднага кантакту з жывым акцёрам на сцэне. Тэлевізараў — таксама і ў вясковым асяроддзі — з кожным днём штораз больш, аднак лік гледачоў у нашым тэатры не памяншаецца, а наадварот — узрастае. Гэта нас цешыць і заахвочвае да далейшай працы.

На заканчэнне задаем дыр. Маршыцкаму пытанне, ці Тэатр Мазавецкай зямлі атрымоўвае дзяржаўную датацыю, ці знаходзіцца на ўласным разліку. У адказ дыр. Маршыцкі сцвярджае, што Тэатр утрымоўваецца з дзяржаўнай датацыі. Расходы Тэатра Мазавецкай зямлі большыя, а даходы меншыя чымсьці сталічных тэатраў. Даходзяць кошты транспарту, дэлегацыі. Вясковыя залы невялікія, цана білетаў ніжэйшая (8—15 зл), таму і даходы меншыя. Аднак наша дзяржава добра разумее, што тут вартасці невымерныя, якія не даюцца пералічыць на грошы.

— Даходзім з культурай да найбольш аддаленых мясцовасцей Варшаўскага ваяводства, да «забітай дошкамі» вёскі — і гэта самае галоўнае, сэнс нашай цяжкай, высокароднай працы. Варта працаваць для нашай вёскі, варта аддаць ёй усе свае сілы, веды, здольнасці, — сказаў на заканчэнне нашай размовы дыр. Маршыцкі.

— Так, варта і трэба працаваць для нашай вёскі, — сказаў я, працягваючы дыр. Маршыцкаму руку на развітанне.

ВІКТАР ШВЕД

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

СІЛАС

Ёсць зверы і расліны вялікія і пышныя. Ёсць таксама і свет мікраарганізмаў — малы, прыкрыты таямніцаю, нябачны. Толькі тады, калі вока ўзброім у павелічальнае шкло 200, 500 ці 1 000 разоў, бачым, колькі жывых арганізмаў знаходзіцца ў адной кроплі вады.

Сярод мікраарганізмаў ёсць такія, якія нам шкодзяць і такія, якія памагаюць. Да групы другіх належаць бактэрыі малочнай ферментацыі. Менавіта яны выраблююць з цукраў, якія знаходзяцца ў корме, малочны квас, кансервуючы зялёны корм. Гніласныя бактэрыі, якія могуць развівацца ў наяўнасці тлену, у рэзервуары добра забяспечаным нічога не змогуць зрабіць.

Сіласаванне корму, гэта добры метад кансервацыі, выпрабаваны праз некалькі стагоддзяў. Першапачаткова (яшчэ ў старажытным Рыме) рабілі сіласы ў малых земляных ямах. Потым прышоў перыяд гігантаманіі, калі пачалі будаваць вялікія сіласныя вежы. Зараз прапагуюцца простыя, танныя і выгадныя рэзервуары паўтрывалыя або трывалыя. Калі іх няма, вазьміце прыклад з рымлян.

Закладанне сіласаў на Беласточчыне не з'яўляецца папулярным. Доказам гэтага можа быць той факт, што маем толькі 6 500 трывалых бетонных рэзервуараў, пабудаваных пераважна дзякуючы дапамозе дзяржавы. Гадавая прадукцыя сіласу выносіць у нас каля 200 000 тон, што хопіць для 1/6 часткі пагалоўя. Каб заспакоіць поўнасцю нашыя патрабаванні, мы павінны выпрадукаваць 1,2—1,5 мільёна тон сіласу.

Калі паедзем у дзяржаўныя гаспадарствы ў Юхноўцу і Рудцы, у вёску Янаў ці Хралавіцы там сустрэнем бетонныя сіласы. З'яўляюцца яны даволі каштоўнымі, але напэўна рэнтабельнымі. Хопіць сказаць, што іх трываласць аблічваецца на паўстагоддзе. Можна заквасіць корм у звычайных зямных ямах, прызмах, глінабітых сіласах, выкладаных каменнем, цэглаю, у кучах фармаваных пры дапамозе фетравых пліт, склеек, драцяной сеткі, або хаця саломы.

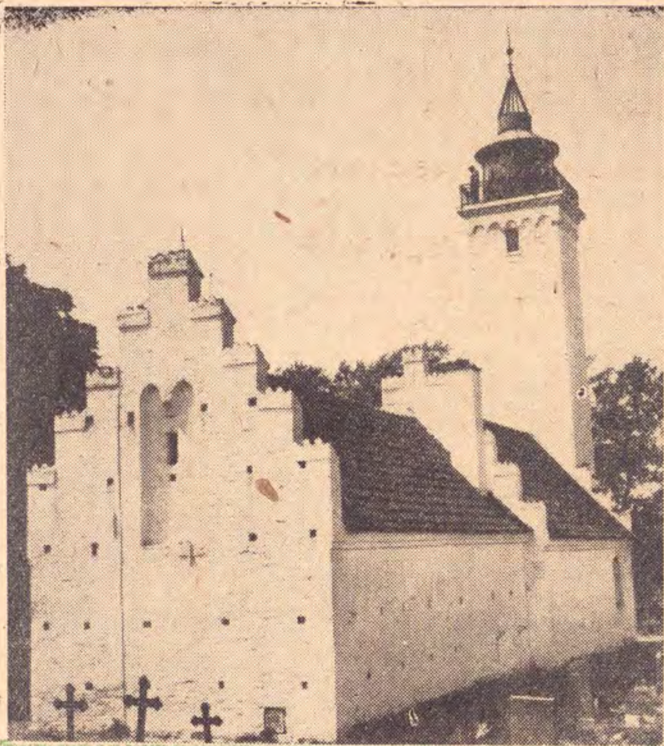

Добрая сенажаць — адна з галоўных крыніц даходу ў гаспадарцы. І таму кожную вольную ад іншых пільных прац хвіліну водная суполка ў Зубках, Беластоцкага павета, выкарыстоўвае на яе загаспадараванне.

Спосабы заквашвання аднолькавыя: на ніз даем 20—30 см сечкі, або мякіны. Добра было б ужываць сіласнай паперы. Моцна парэзаную зялёную масу трэба ўбіць вельмі моцна. Сілас прыкрываем саломаю, сечкаю, а потым даем пласт зямлі (30—40 см).

Ужо цяпер трэба падрыхтаваць рэзервуары да заквашвання ў іх сіласу. З гэтай мэтай чысцім іх, мажам кіслотатрывалымі сродкамі і белім. Рыхтуем таксама патрэбны дапаможны матэрыял і даезд да сіласу.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

ПРАКТЫЧНЫЯ

Жыхары вострава Туно (Данія) не захацелі будаваць спецыяльнага маяка. Але маюць яго. Апаратуру маяка заінсталявалі на вяршыне вежы мясцовага касцёла. Вось дзе гаспадарчы толк! (вл)

ВЕСТКІ З БССР

800 майстроў спорту

У Савецкай Беларусі пражывае звыш васьмі мільёнаў людзей. З іх пастаянна займаецца спортам звыш паўтара мільёна людзей. Амаль у кожным прадпрыемстве, інстытуце ці нават невялікіх вёсачках ёсць спартыўная каманда.

У распараджэнні беларускіх фізкультурнікаў звыш 40 стадыёнаў, 732 спартыўныя залы і 1313 камплексных спартыўных плашчадак. Беларускія спартсмены займаюцца 42 відамі спорта. 256 тысяч жыхароў рэспублікі — лёгкай атлетыкай, амаль столькі ж — лыжным спортам, 230 тысяч — валейболам, 86 тысяч — футболам. 144 тысяч людзей (ва ўзросце ад 7—70 год) займаюцца ў спецыяльных групах агульнай фізічнай падрыхтоўкі. Такі шырокі размах фізкультурнага руху ў Беларусі дазволіў спартсменам рэспублікі асягнуць выдатныя поспехі. Звыш 800 асоб маюць спартыўны тытул — майстра спорту СССР.

Фізкультурнікі Беларускай ССР паставілі перад сабой задачу — да 1965 года прыцягнуць да спартыўнага руху два мільёны людзей, або інакш кажучы кожнага чацвёртага жыхара рэспублікі.

НОВАЕ БАГАЦЦЕ БЕЛАРУСІ

Геолагі вынайшлі яшчэ адзін скарб беларускай зямлі. У Касцюковіцкім раёне выяўлена месцанараджэнне трэпеля — вельмі каштоўнай сілікатна - карбанатнай пароды, якая мае вельмі малую вагу, высокую порыстасць (сітаватасць): амаль зусім пазбаўлена арганічных астанкаў. Трэпель выкарыстоўваецца ў шматлікіх галінах народнай гаспадаркі, для гукавой і цеплавой ізаляцыі, фільтравання, шліфавання і г. д. Пласт месцанараджэння касцюковіцкага трэпеля сягае 10—15 метраў, што дазваляе арганізаваць прамысловую распрацоўку залежаў. Прадугледжваецца, што запасы трэпеля сягаюць тут 50 мільёнаў тон.

Мінскі радыёвузел. Члены брыгады камуністычнай працы ў пакоі адпачынку Мінскага Палаца культуры прафсаюзаў.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Адзін з «Чорных дыямэнтаў» у выходным мундзіры: скураная куртка і эсэсаўская шапка.

Ездакі чорнага (а хутчэй за ўсё бурага) дыямэнта

Існуюць ад 1955 года, у Таронта, іх галоўная кватэра змяшчаецца ў чатырохпавярховай камяніцы, якая знаходзіцца ў цэнтры горада. Афіцыйна выступаюць як маторны клуб. Іх матацыклёвыя кавалькады часта пасоўваюцца праз горад, згуртаваныя ў іерархічным парадку, на чале белы матацыкл шэфа з развінутым флагам.

Генры Паўль Барнс, таксама званы Джоны Самбрэра, з'яўляецца шэфам, галоўным камандзірам, гэтай з выгляду спартыўнай групы.

27 год, здаровы, магутны, крыху падобны да бочкі, корпус, які абапіраецца на кароткіх нагах, мае бараду і носіць клубны ўбор. Убор гэты — мешаніна эсэсаўскай уніформы і спартыўнага касцюма, з мноствам адзначэнняў і іншымі знакамі. Калісьці Барнс быў важакам нялетняга гангу, сёння кіруе самаўладарна паслушнымі яму ездакамі.

Чорныя дыямэнты — гэта маладыя хлопцы, выхадцы з тзв. нешчаслівых сем'яў, шмат сярод іх таксама жыхароў слюмсаў; з'ядноўвае іх патрэба пачуцця годнасці і ахвота штосьці значыць. Не толькі гэта і не толькі ўніформа прыводзяць на думку гітлераўскія баявыя дружыны. Ездакі з'яўляюцца фашысцкай арганізацыяй. Іх мэта — барацьба з камунізмам.

Метады дзейнасці гэтай групы такія самыя, якія мелі на пачатку гітлераўскія бурыя кашулі: скандалы і бойкі, парушэнне сходаў, тэрар. Ходзяць узброеныя ў палкі да крыкета, у багажніках сваіх матацыклаў возяць дадатковыя маторныя ланцугі, якіх ужываюць як зброю. Адзенне носяць у чорным і белым колерах, у гэтым чорныя кашулі, часта гітлераўскія адзнакі і свастыкі. Усе маюць бароды, а ў вушах завушніцы.

Самбрэра на чале калоны «Чорных дыямэнтаў».

Зараз пасля залажэння клуба мелі клопаты з Канадыйскай паліцыяй, але сёння аплаціліся ўжо палову свайго налічваючага 7 000 долараў бюджэту, і адносіны направіліся. Не выступаюць супраць паліцыі і паліцыя іх не праследуе, ёсць нават сярод іх тыя, якія працуюць для паліцыі.

Англійскі журналіст наведаў канадыйскіх фашыстаў у іх кватэры. Прынялі яго вельмі галантна, прымаў удзел у пасяджэнні клуба. Існуе ў ім вайсковая атмасфера, шэф рашае аб усім, не церпіць пярэчання і патрабуе абсалютнага паслушэнства. У час пасяджэння п'юць піва; шэф асабіста правярае прысутнасць, потым дае заданні. Усё гэта адбываецца з вялікаю павагаю.

Самбрэра прадставіў англійскаму журналісту сваю філасофію. «Людзі з правінцыі Антарыю хворыя. Але ўсё ў нашым грамадстве павінна быць здаровае і чыстае. Мы яму ў гэтым дапаможам. Мы чакаем на штосьці, я жадаю быць вялікім. Ведаю, што штосьці, урэшце, станецца і мы будзем да чагосьці патрэбныя».

На тэму сваёй улады сярод ездакоў — «Часам чуюся богам. Ведаю, што як скажу: забіце гэтага чалавека, яны заб'юць».

ЖАХЛІВА!

а(лів)

СМЕРЦЬ НА ДНЕ АКІЯНА

Ад пачатку бягучага стагоддзя да моманту катастрофы амерыканскай падводнай лодкі «Трэшэр» занатавана каля 50 большых ці меншых няшчасцяў у глыбіні акіянаў. Гэтая статыстыка не бярэ пад увагу знішчэння падводных лодак у час ваенных дзеянняў. А лік іх вялікі. Самых нямецкіх падводных лодак за час дзвюх апошніх войнаў знішчана каля 1000 штук.

Першыя катастрофы з падводнымі лодкамі здарыліся ў 1905 годзе. У чэрвені патанула англійская лодка «А-8», а месяц пасля — французская «Фарфадэт», у якой на дно пайшло 14 матросаў. Да выбуху першай сусветнай вайны патанула яшчэ 3 французскія падводныя лодкі, 2 англійскія, руская, нямецкая і японская. Пасля заканчэння першай сусветнай вайны здарыўся зусім выключны выпадак. Па катастрофе англійскай падводнай лодкі «К-15» удалося выратаваць увесь яе экіпаж. На жаль, гэта адзіны выпадак у гісторыі падводных катастроф. Адначасова з наступаючым ростам велічыні падводных лодак лік загінуўшых людзей узрастае. У 1925 годзе ў японскай падводнай лодцы патанула 85 матросаў. Два гады пасля на дне акіяна знайшлі магілу 40 амерыканскіх матросаў. У 1932 годзе загінула 62 французскія матросы, а некалькі год пасля балючую затрату адчуў савецкі падводны флот, калі ў падводнай лодцы «В-13» гіне 55 матросаў.

1 чэрвеня 1937 года — у 10 гадзін раніцы выплыла з порта Ліверпаль новая англійская падводная лодка «Тэтіс». У 13 гадзін 40 мінут лодка схавалася пад воду і... больш ужо не выплыла. Загінула ў ёй 100 чалавек. Толькі чатыром матросам удалося выплыць на верх. А вось што гаварыў адзін з іх:

«Найбольш страшэнны момант перажылі мы ў чацвер вечарам, калі выявілася, што паварот на паверхню мора немагчымы. Экіпаж аднак не паддаўся настрою панікі. Мы намагаліся стварыць добры гумар, расказваючы сабе анекдоты. Толькі трох заламалася. Двох за ўсялякую цану намагалася дастацца на верх праз вежу. Пры гэтым пасцігла іх смерць. Трэці звар'яцеў і хутка памёр».

Толькі адзін раз удалося ратаўнічая акцыя. У 1939 годзе патанула амерыканская падводная лодка. З 53-асабовага экіпажа ўдалося выратаваць 33 матросы.

Героям катастрофы гэтай лодкі быў матрос Манес. Дзякуючы сваёй незвычайнай сіле, перамагаючы напор урываючайся да карабля вады, ён здолеў закрыць вадаадпорны люк.

— Калі я закрываў люк, — расказвае Манес, — пачуў крык — не зачыняць! Прапусціў яшчэ 5 сяброў. Пасля аднак зачыніў люк хоць ведаў, што на другім баку знаходзяцца матросы. Не мог я сабе пазволіць на спачуванне. Трэба было ратаваць большую частку экіпажа, якая знаходзілася на маім баку люка. Зрэшты, тыя матросы што засталіся за люкам, на маім месцы зрабілі б так сама. Ратункам гэтай падводнай лодкі кіравалі вышэйшыя афіцэры марскога флота ЗША. Перамерзнутым разбіткам падавалі ром і гарачую каву. Падаючы аднаму матросу кубак гарачай кавы і сардэчна абдымаючы яго рукою адмірал Андэрсон спытаў:

— Ну і што скажаш, сынку?

Выратаваны выпіў каву і адказаў:

— Каву дык вы робіце дасканалую, але падводных лодак будаваць не ўмееце...

Нейкі час таму назад увесь свет патрасла вестка аб гібелі амерыканскай атамнай падводнай лодкі «Трэшэр», у якой загінула 140 матросаў.

(а-вб)

Так выглядае матацыклавая калона «Чорных дыямэнтаў». Едуць сфармаваныя ў іерархічным парадку.

Трыбуна чытачоў

Грамадскія чыны ў рэалізацыі

У сувязі са святам Года Беластоцкай зямлі Гайнаўскі павет можа пахваліцца вялікімі дасягненнямі ў галіне грамадскіх чынаў. Іх вартасць ад пачатку года выносіць 5 120 000 зл. У дарожных чынах асягнута вартасць прац пры пабудове дарог на агульную суму 4 800 тысяч зл. Да найбольш амбітных грамад у рэалізацыі дарожных чынаў належаць: Кляшчэлі, дзе вартасць чыну выносіць 550 000 зл, Нараўка — 250 000 зл, а таксама Дубічы Царкоўныя, Чаромуха і Нарва. Чыны маюць застасаванне ў кожнай грамадзе павета. Будова дарог гэтым спосабам сталася быццам бы традыцыяй Гайнаўскай вёскі.

У выніку рэалізацыі чынаў лесанасаджэння было пасаджана 200 000 саджанцаў на плошчы звыш 8 га наўгоддзяў. Меліярацыйныя чыны мелі месца ў вёсках Істок, Лука і Белая Страж. Вартасць меліярацыйных прац выносіць 50 тыс. зл.

У галіне гаспадаркі камунальнай чынам пасаджана ў Гайнаўцы 600 дэкаратыўных дрэўцаў, а таксама загаспадараваны былі плошчы пры Прэзідыум ПРН і пры ПЗГС.

Калі ходзіць пра іншыя грамадскія чыны ў павеце, то з пяці стражацкіх рамізаў, якія будуюцца, была закончана адна, у Палічнай. А сярод сямі злеўняў малака, якія пачынаюцца будавацца ў павеце, адна з гэтых чынавых інвестыцый знаходзіцца ў канчатковай стадыі будовы.

ЯЗЭП КАЗАК
Гайнаўка

ВАЕННАЯ ХІТРАСЦЬ

(Працяг са стар. 3)

— Вязе ж табе, гад!

— Што ты брыдзеш?

— Набрыў бы, калі б не пазнаў. — Сержант пастукаў далоняй па велізарнай кабуры, якая ўпіралася яму недзе аж у пахі.

Потым я даведаўся, што ў гэтай кабуры была толькі заіржавелая ручка ракетніцы, але цяпер яна рабіла ўражанне.

Капач пачаў распытваць пра немцаў.

— Не бачыў іх, — адказаў я.

— Ты наогул нічога не бачыш! — злаваўся сержант. — Яны толькі што додю прайшлі.

Я зразумеў, што ён, як і я, змагаўся з ценямі і не пачаў распякаць. Толькі спытаў:

— Тады навошта ж крычаў?

Выявілася, што Капач прымяняў гэтак званую ваенную хітрасць і каманда, якую падаваў што пэўны час, мела стварыць уражанне аперацыі і адстрашыць праціўніка. Такім чынам і рухаўся ён.

— Гэта тактыка! — тлумачыў, адчуваючы поўную перавагу нада мной.

Але прымяняць не паслядоўна ідавочна сержант не меў намеру, бо змяніўшы напрамак наступлення, пачаў пераконваць мяне, што далейшы шлях мы павінны трымаць разам.

— Залазь! — згадзіўся я.

Капач сеў ззаду і мы рушылі.

Ох, і была ж гэта язда! Бедны Лысы. Ён здзіўлена паварочваў галаву ў наш бок, але ішоў.

Капач паабмульваў ногі і цяпер ветрыў іх, час ад часу непрыкметна азіраючыся назад. Урэшце супакоіўся.

Ды і хто нам мог пагражаць. Адзін наш выгляд! У мяне ж на грудзях чынна віселі аўтамат, у яго з боку тырчэла казачная кабура. А што конік ледзь дрыпаў і што на яго шыі мірна баўталіся сержантавы боты, гэта ваяўнічага настрою не псавала.

Мы ні чым не турбуючыся, паспяхова перадольвалі вызначаны маршрут. Капач расказваў пра ваенную хітрасць, а я намагаўся раскрыць напрамак дзівоснай сержантавай аперацыі.

Відаць тактык з яго быў слабы, бо неўзабаве сам здрадзіў тайну: іпоўда Марысі.

РЫГОР ЛЯСУН

Сяброўскія песні

Калі хто быў з Вас, чытачы, у Малочках (Бельскі павет), напэўна сустрэў сярод моладзі невялічкую, прыгожую дзяўчыну Ганну Саўчук. Яе кожны ведае ў навакольных вёсках. І не толькі яе, сястру Марысю і Марысю Філіманюк таксама ведаюць у акаліцах Малочак. Яны сваімі песнямі пакарылі ўсю моладзь Малочак і навакольных вёсак. Аб іх гавораць наваг старэйшае пакаленне.

Мне нядаўна прышлося пабываць у Малочках і пачуць некалькі песень у іх выкананні. Цудоўныя мелодыі і галасы дзяўчат не раз прыпаміналіся мне цяпер. Хацелася б быць заўсёды сярод гэтых прыгажунь і толькі слухаць іх дзявочых галасоў і адтаваць марам.

Ідучы ля хаты Ганулі Саўчук, можна заўсёды пачуць нейкую мелодыю. Яна не толькі спявае ў вольныя хвіліны. Спявае таксама ў час працы. Памагае ёй у гэтым сястра Марыся. А калі завітае да іх сяброўка Марыся Філіманюк, тады слухайце толькі людзі.

Рэпертуар сясцёр Ганны і Марысі Саўчук даволі багаты. Спяваюць яны рускія, беларускія і польскія песні. Найлепш ім падабаюцца сучасныя рускія і беларускія песні, а таксама песні з кінафільмаў.

У гутарцы з дзяўчатамі я даведаўся, што з песняй яны пасябравалі даволі даўно. Пачаткі быў яшчэ ў школе. Пакахалі яны песню, як самую лепшую сяброўку. І да гэтых пор гучыць яна заўсёды ў сэрцах маладых дзяўчат.

МАЦЕЙКА

МОЛАДЗЬ У ГАЛАДАХ

Па роўнай шашы, якая бяжыць з Бельска ў Гайнаўку, праязджае многа розных машын. Яны ўсе едуць праз вёску Галады. Вёска стаіць пры высокім лесе, які амаль злучаецца з ёю. Кожны, праязджаючы шашой, зверне ўвагу на загаспадараваную школку, у якой знойдзеш розныя гатункі дрэў. Тут у апошнія гады значна павялічылася плошча пасадкі саджанцаў ліпы і таполі. Школка займае 6 гектараў. На цэлай плошчы школкі ёсць акуратная чысціня, усё зелле знішчана і зложана ў кампастовыя кучы. Гэтыя работы пры дагляданні школкі выконваюць старанныя дзяўчаты вёскі Галады, жанчыны, а навад і школьнікі ў час канікул. Кіруе работамі ў школцы ляснічы Эдвард Гась.

Вёска налічвае 120 гаспадарок. У вёсцы ёсць пажарная каманда. Не так даўно чынам пабудавалі рамізу, пры якой ёсць прыгожа адмалявавая, вялікая зала, яна заступае святліцу. Тут часта адбываліся гучныя забавы. Сюды з'язджалася многа моладзі з навакольных вёсак, каб правесці святочны дзень весела і культурна, бо не ў кожнай вёсцы ёсць да гэтага ўмовы.

У вёсцы існуе гурток Ліга абароны краіны. Гэта яшчэ малады гурток, свае ж вадавочнай працай перавысіў і старэйшыя гурткі павета. Ён добра адзначыўся на павятовых спаборніцтвах ЛОК-у ў Бельску. Да гуртка належыць 18 асоб моладзі. Яны ўсе перашколены па тэарэтычных і практычных занятках. Далей меў адбываць стралковы спорт. І з гэтым мелі цяжкасці члены гуртка, яны мелі ездзіць на занятк 8 км у Бельск да амбразуры. Гэта яны зрабілі інакш. На сходзе гуртка моладзь пастанавіла выкапаць і зрабіць чынам сваю ўласную амбразуру. Моладзь узялася за работу, яна сходзілася ў назначаным месцы і заўсёды капала да позніх гадзін ночы. Праз надоўгі час дружнай работы галадоўская моладзь запланаванае выканала. Выкап амбразуры гатоў да карыстання, даўжыня яго 50 м, шырыня 3,5 м, а вышыня ад дна выкапу да верху насыпу 160 см.

Цяпер у Галадах кожную нядзелю адбываецца стралковы спорт. Больш такіх чынаў.

С. СУСЕД

ТЭЛЕВІЗАРЫ ДЛЯ ШКОЛ

Прыемны падарак атрымаюць вучні 4 пачатковых школ у Сямяціцкім павеце. Будуць гэта савецкія тэлевізары «Рубін 102» і «Тэмп 6». Купіў іх Аддзел асветы Прэзідыум ПРН у Сямяцічах за грошы перасказаныя для гэтай мэты Ваяводскім камітэтам СФОС.

ПЁТР НОВІК

НОВАЯ ТЭЛЕФОННАЯ ЛІНІЯ

Клюковічы і Рагачы — гэта найбольш аддаленыя мясцовасці ад месцазнаходжання павятовых улад у Сямяцічах. Не заўсёды лёгка адсюль куды-небудзь даехаць. Дрэнна выглядае справа і з тэлефоннымі размовамі. Часта трэба чакаць на замоўленую размову з Сямяцічамі некалькі гадзін. У найбліжэйшай будучыні справа тэлефоннага спалучэння з Сямяцічамі такіх мясцовасцей як Клюковічы, Рагачы і Мілейчыцы будзе паспяхова развязана. У гэты момант будуецца новая тэлефонная лінія да гэтых мясцовасцей.

Пасля аддання яе ў карыстанне Клюковічы, Рагачы і Мілейчыцы будуць мець беспасрэднае спалучэнне з Сямяцічамі (да гэтага часу спалучэнне з Сямяцічамі атрымоўваецца праз пошту ў Нурцы).

Размову з Сямяцічамі можна будзе атрымаць за некалькі мінут. (пн)

Дарагое Сэрцайка

Нарадзілася я ў вёсцы. Маю цяпер 18 год. Вучуся ў горадзе. Засталося мне яшчэ год навукі. На канікулы прыехала да бацькоў на вёску. Пазнаёмілася я тут з Янкам, зараз перад канікуламі. Янэк мае 25 год і жыве ў другой вёсцы. Ён каваль. Я вельмі спадабалася Янку і ён мне таксама вельмі спадабаўся. Яшчэ ў сваім жыцці не спаткала такога хлопца, якога б так моцна пакахала. Цяпер нічога і нікога па-за Янкам не бачу. Прыязджае ён да мяне ў кожную нядзелю. Янэк хоча жаніцца са мною. Кажа, каб пакінула школу, бо баіцца, што калі кончу вучыцца, дык аб ім забуду, бо ён вясковы хлопец. Я гэта мо' і зрабіла б, але як сказаць бацькам. Яны напэўна і слухаць аб гэтым не захочуць, бо самі стараліся ўсімі сіламі, каб я вучылася. Парай, дарогое Сэрцайка, як ім аб гэтым сказаць, а мо' якраз пазволяць выйсці за Янку. Нашто мне канчаць школу, калі і так буду жыць з Янкам на вёсцы.

Ніна
з Беластоцкага павета

Дарагая Ніна!

Не раю табе ні ў якім выпадку пакідаць школу і выходзіць замуж. Таму не падаю табе ніякіх метадаў размовы з бацькамі на гэтую тэму. Табе ж засталося толькі год навукі! Ты ж за год будзеш мець прафесію, станешся незалежнай. Адкуль ты такая пэўная, што ў вёсцы табе не трэба будзе працаваць. Ніхто ж сваёй будучыні не ведае, таму абавязкова жанчына павінна мець якую-небудзь прафесію. Думаю, што і бацькі твае будуць падзяляць маё становішча. А з Янкам можаце ж сябраваць надалей. Можа пачакаць на сябе. Ты ж яшчэ і замаладая і непрыгатаваная да сур'ёзнага жыцця (замужаства). Падумай над гэтым і паслухай маёй парады.

Сэрцайка

КІНО

ПРАГРАМА
на 5—11. VIII. 1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Syn skazańca" (ang.), 6—8. „Jutro przestaniesz umierać" (radz.), 9—11.

Кляшчэлі
„Ożeniłem się z czarownicą" (USA), 6—8. „Na scenach świata" (rumuński), 9—11.

Нараў
„Majowe gwiazdy" (czeski), 7—11.

Нараўка
„Czas rozłąki" (radz.), 7—11.

Чаромуха
„Nikt nie zna prawdy" (radz.), 6—8. „Czerwone berety" (polski), 9—11.

Чыжы
„Ten który wrócił" (radz.), 7—11.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Dziewczyna z dobrego domu" (polski), 7—11.

Бранск
„Artysta do wszystkiego" (radziecki), 6—8. „Gangsterzy i filantropi" (polski), 9—11.

Гродзіск
„Pierwszy lot w Kosmos" (radziecki), 10—11.

Орля
„Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 7—11.

Рэйск
„Ukryte skarby" (czeski), 7—11.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Księga dżungli" (angl.), 6—8. „Wielka, większa i największa" (polski), 9—11.

Міхалова
„Wesołe historie" (radz.), 6—8. „Sami na oceanie" (radz.), 9—11.

Супрасль
„Tajemnica tajgi" (radz.), 6—8. „Pan Marszałek i ja" (NRF), 9—11.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Gdy drzewa były duże" (radz.), 6—8. „Jutro przestaniesz umierać" (radz.), 9—11.

Нурэц
„Księga dżungli" (angl.), 6—8. „Wielka, większa i największa" (polski), 9—11.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Orkiestra wojskowa" (węgierski), 6—8. „Zmartwychwstanie" II s. (radz.), 9—11.

Сухаволя
„Przygody Munchhausena" (angielski), 6—8. „Na białym szlaku" (polski), 9—11.

Шудзялава
„Z iskry rozgorzeje płomień" (radz.), 7—11.

Янаў
„Torreador" (meksykański), 6—8. „Czernaście dni" (jugosł.), 9—11.

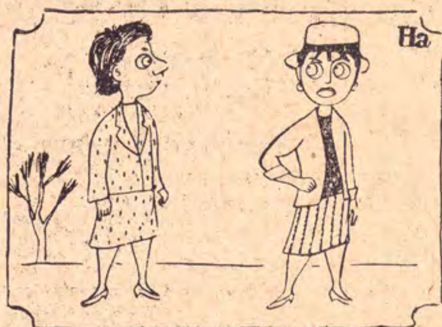
ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„O dwóch takich co ukradli księżyc" (polski), 10—11.

У днях 5—11. VIII. 1963 г. у мясцовасцях Навасады і Новы Двор фільмы высвятляцца не будуць.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 łz. półrocznie — 14 40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPIK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,16 $. w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5458 RHB A 3

Я не ведала, што Зося такая нервовая. Учора спазнілася яна на цягнік толькі некалькі мінут, але так знервавалася, што як быццам бы спазнілася самае меншае на гадзіну.

— З кім ты быў учора ў кіно?

— З жонкаю.

— Што ты гаворыш, яна ж мае мужа.

— Так, але ён заўсёды бывае ў раз'ездах...

Бяда, што пазнаёміліся

— Дваццаць год я і мая жонка былі ж па сапраўднаму шчаслівыя.

— А што здарылася пасля?

— Пасля мы пазнаёміліся.

У мастака

Прышоў селянін да жывапісца і кажа:

— Пане, намалюйце партрэт майго дзеда.

— А фатаграфію маеце свайго дзеда?

— Не маю, — адказаў селянін.

— Дык я не магу намаляваць партрэт.

— А як вы малюеце такіх прыгожых ангелаў і розных святых? — запытаў селянін.

Прыслаў Хомік

НАД РЭЧКАЙ

Павуціна сонечных праменняў кранала верхавіны дрэваў, ад якіх цягнуліся па зямлі худыя доўгія цені.

На беразе Сакалды маячылі дзве фігуры: рыбак, які сачыў за вудачкай, і назіраючы за рыбаловам дзядзька. Лянівая, як кісель у місцы, рака выдавалася таямнічай. Дзядзька глядзеў на рыбака, глядзеў, у канцы не вытрымаў і сказаў:

— Гляджу так на вас і гадаю. Куды не круці, а ўсё ж не тутэйшы вы чалавек будзеце.

— З горада, — адказаў рыбак.

— Яно відаць і па снасці. Само вудзільня выцягнула з сотню, не?

— Англійскай работы вудачка. Сем чырвоных заплаціў, — выясніў рыбак.

— Госпадзі! За такія грошы я бычэчка з хлява выцягнуў бы.

— Гэтай вудачкай можна і бычкоў лавіць. Не паломіцца.

— Мо' і так... Ну, а рыбка ловіцца?

— Як калі. Мінулай нядзеляй дзюжыну плотак падсёк. Самая дробязь.

— Рыбка хоць і невялікая, але ўха салодкая. У Сакалдзе лавілі?

— У Супраслі... Паўдня прасядзеў.

— Яно так... рыбка і грыбкі затраціш дзянькі.

— У Нарве язі ловяцца. Смачныя, што пальцы лізаць...

— Вядома, язык не лапата, ведае дзе смак багата.

— А сёння ўжо трэцяе месца змяняю і ўсё без выніку.

— Выходзіць, што рыба ў рацэ а не ў руцэ. Па-мойму, дык рыба — вада, ягада — трава, а хлеб усяму галава, — філасофскі заўважыў дзядзька.

— Мо' гэта і праўда. Толькі ведайце, што рыбалоўля гэта хвароба, азарт, спорт. Тут хто каго перахітрыць: я рыбу ці яна мяне.

— Э там. Я з рыбіным розумам ніколі не спаборнічаў.

Рыбак паглядзеў на дзядзькаў абветраны твар і сказаў:

— У Бебжы шчупакі вудзяцца. Ох і пражорлівыя бестыі. Усё хапаюць. Алюмінёвую ложачку і тую каўкнуць. А каля Асоўца — ліны як плахі.

— Відаць знаеце нашы рэкі. Рыба хоць і ў трох морах плывае, а ўсё роўна на кручок пападаецца.

— Пападаецца, — згадзіўся рыбак, — толькі вось сёння ні клюне.

— Яно так, вуда англійская, а рыбка наша, пралетарская. Яно і не таго...

— Свядома, значыць, рыба. На капіталістычную вудачку не гоніцца, па-вашаму. А як жа ракі. Чуў, што ў Сакалдзе іх пропасць.

— Былі ракі ды сплылі.

— У вашай вёсцы ёсць рыбакі? — пацікавіўся прыезжы.

— Ёсць. Чаму ж ім не быць. Дзе рака плыве там і рыбакі.

— Ну і як рыбалка ў гэтай рацэ, добрая?

— Так сабе. Толькі, што цяпер нашыя жыхары не лоўяць рыбы.

— Работы ў полі шмат, — здагадаўся рыбак.

— Работа сама сабою. Яна не адцягне рыбака ад вады. Калі днём няма часу, то вечарам ці на світанні рыбачаць.

— Чаму ж цяпер не лоўляць? — дапытваўся рыбак.

— Няма тут чаго лавіць. Рыбы няма ні вялікай ні малой.

— Як гэта рыбы няма?! — вырачыўшы як сом вочы запытаў рыбак.

— На няма і суда няма. Атруцілі рыбку ў Сакалдзе. Сакольская малачарня тры разы памы спускала ў ваду. Паздыхала рыбка.

— Чаму ж вы мне адразу не сказалі аб гэтым. Тры гадзіны замаўляеце мне зубы, а я тырчу над ракой ды здзіўляюся, што нават жабаў не відаць. Толькі цяпер сказаў галоўнае, дубіна, — узлаваўся рыбак.

— Вы ж не пыталі ці ёсць тут рыба зараз, а мне прыемна пагаварыць з гарадскім чалавекам. Бывайце здаровы ды не гнявайцеся, — адказаў дзядзька і цяжка пакрочыў у бок вёскі.

Рыбак зматваў вуды. З лесу высоўваўся змрок.

Дзядзька Лявон

Што, знака не бачыш.

Даражэнькі, вельмі халодныя маеш рукі.

Калі пажэнімся...

Яна: — Калі пажэнімся, буду дзяліць з табою ўсе твае турботы, непаводзіны, няшчасця...

Ён: — Даражэнькая, я не маю аніякіх турбот!

Яна: — Я ж гавару, як мы пажэнімся...

Як каму хочацца

У вёсцы майстры пачалі будаваць новую царкву. Падыйшоў да іх бацюшка ды кажа:

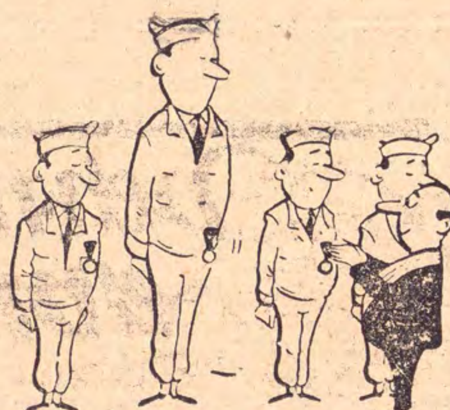
— Калі будзеце закладаць у падмурак першы камень дык скажыце, няхай будзе так: «што дзень то мрэц, а што нядзеля — вянец».

Падумалі майстры і гавораць паміж сабою: — з такімі пажаданнямі то хутка ў вёсцы жывых людзей зусім не застанецца. Закладаючы ў падмурак першы камень яны сказалі, няхай будзе так: «што год то ў царкве новы бацюшка прарок. Калі ён не памёр, то проста ўцёк».

Гэты ключ усё адкрывае.

Муж яшчэ кавалер

Прафесар спаткаў на вуліцы сваю былую студэнтку.

— Што вы тут робіце? Як чуецца ваш муж?

— Пане прафесар, я яшчэ не замужняя!

— Ага, правільна! Ваш муж яшчэ кавалер.

ЦІШКА

Да сходу заставалася тры дні,
І Цішка заявіў пры ўсім народзе:
«Чакай жа, дам я перцу старшыні,
Не знойдзе месца ён сабе на сходзе!

Я пакажу, як заглядаць у чарку
І забываць пры гэтым гаспадарку!»

Вось непрыкметна дзень адзін мінуў,
Завёў наш Цішка гутарку такую:
«Не след на старшыню валіць віну,
Намесніка я лепш раскрытыкую.

І факты падбіраю ўжо цяпер я.
Ні пуху не застанецца, ні пер'я».

Яшчэ гадзіннік суткі адлічыў,
І Цішка заявіў знаёмым шчыра:
«Здаецца мне, намеснік ні пры чым,
Раскрытыкую лепей брыгадзіра.

Хачу яму сказаць у вочы смела,
Што у мяне на сэрцы накіпела».

На сходзе Цішка выступіў як след.
Пакашляўшы, падумаўшы хвіліну,
Давай граміць, як кажуць, на чым свет
Старэнькую бабульку Акуліну.

Маўляў, яна такая і сякая,
А да усяго яшчэ... недачувае.

Іван Сяркоў

СВЕДАК

Вярнуўшыся жонка з работы да дому застала ў хаце мужа.

— Ага цяпер я ведаю, што гэта ты штодзённа співаеш смятану, а гаворыш што кошка!

— Хто я! Я ж сёння ані лыжкі смятаны не з'еў.

— Не з'еў! Я маю сведкаў на гэта.

— А ну дзе той сведак, я яго на кусочкі разарву!

— Гэта зусім дурна. Вырывай свае вусы, бо на іх смятана.

ЗАПІЎСЯ

Спаткалася двух знаёмых.

— Знаеш, — расказвае адзін. — Учора я быў у таварыша на імянінах. Там нейкая свіня так налізалася, што зялёныя чорцікі па ім скакалі. Сам бачыў.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Любы Мікуць з Коматаўцаў змяшчаем песню

ПОД ОКНОМ ЧЕРЕМУХА КОЛЫШЕТСЯ

Под окном черемуха колышется,
Распуская лепестки свои,
За рекой знакомый голос слышится
И поют всю ночку соловьи.

Сердце девушки забилось радостно...
Как тепло, как хорошо в саду!..
Жди меня, мой радостный, мой сладостный,
Я в заветный час к тебе приду.

Ох, зачем тобою сердце вынуто?
Для кого теперь твой плещет взгляд?
Мне не жаль, что я тобой покинута,
Жаль, что люди много говорят.

Прямо к речке тропочка протоптана.
Спит мальчонка — он не виноват!
Я не буду плакать и печалиться,
Не вернется прошлое назад.

И, вздохнув всей грудью свежим воздухом,
Оглянулась еще раз назад...
Мне не жаль, что я тобой покинута,
Жаль, что люди много говорят.

Под окном черемуха колышется,
Осыпая лепестки свои,
За рекой уж голоса не слышится,
Не поют там больше соловьи...

